

นฤมล โพธิ์แจ่ม*

ปัญหาความรุนแรงในครอบครัว: กรณีภรรยาฆ่าสามี ศึกษาจากคำพิพากษาศาลฎีกา

บทคัดย่อ

“สังคมไทยได้กำหนดความเชื่อในเรื่องบทบาททางเพศว่าเพศชายเป็นใหญ่กว่าเพศหญิง จึงนำไปสู่ความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่ทำให้ผู้ชายมีอำนาจเหนือกว่าผู้หญิง และทำให้ผู้ชายคิดว่าตนจะกระทำการใดๆ ต่อผู้หญิงซึ่งเป็นภรรยาอย่างไรก็ได้ ดังนั้นภรรยาจึงตกเป็นเหยื่อของการใช้ความรุนแรงในครอบครัวจากผู้เป็นสามี ซึ่งในบางกรณีภรรยาอาจหาทางออกโดยใช้วิธีการฆ่าสามีของตนเพื่อให้หลุดพ้นไปจากปัญหา ด้วยเหตุนี้จึงทำการศึกษาถึงสาเหตุหรือมูลเหตุชักจูงใจที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของภรรยาที่แก้ไขปัญหความรุนแรงในครอบครัวโดยใช้วิธีการฆ่าสามีของตน เป็นการศึกษากรณีภรรยาฆ่าสามีจาก

คำพิพากษาศาลฎีกาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2478–2548 จำนวนทั้งสิ้น 12 ฎีกา ซึ่งเป็นการใช้ความรุนแรงระหว่างภรรยาและสามี ทั้งที่จดทะเบียนสมรสและไม่ได้จดทะเบียนสมรส โดยภรรยาเป็นผู้ใช้ความรุนแรงก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ตายซึ่งเป็นสามี อันเป็นกรณีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 288 บัญญัติว่า “ผู้ใดฆ่าผู้อื่นต้องระวางโทษประหารชีวิต จำคุกตลอดชีวิตหรือจำคุกตั้งแต่สิบห้าปีถึงยี่สิบปี” รวมถึงข้ออ้างตามกฎหมายที่ภรรยายกขึ้นเป็นข้อต่อสู้เพื่อยกเว้นความผิด ยกเว้นโทษ หรือลดโทษตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 68, มาตรา 65 และมาตรา 72 เพื่อให้ทราบถึงมุมมองของกระบวนการยุติธรรมต่อปัญหาความรุนแรงในครอบครัวและคำพิพากษาของศาลต่อภรรยาที่ฆ่าสามีของตนเอง”

* อาจารย์ประจำคณะนิติศาสตร์
มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย

Abstract

The belief in the Thai society that male is more important in sexual role than female which leads to power relationship and making male to dominate female. It also makes men to think that they can do anything to their wives. Therefore, wives are victims of family violent act by their husbands. In some cases, wives kill their husbands to escape from the problem.

For above reason, I decided to study the cause or motivation of wives' making decision to stop family abuse by killing their husbands. It is to study from 12 Supreme Court cases since 2478 (1935)–2548 (2005) on the abuse between wives and husbands whether they have married certificate. Wife using violence caused damage to the dead person who is her husband which is a crime in accordance with Section 288 of Code of Criminal Law which states that “any person who kills another person shall be punished by execution, life imprisonment or 15-20 years' imprisonment”. The defenses advanced by the wife to waive offence (Section 68) or punishment (Section 65) or reduce punishment (Section 72) are to express perspective of legal procedure relating to family violence and court verdict.

สังคมไทยในอดีตได้กำหนดความเชื่อในเรื่องบทบาทที่เหนือกว่าของชาย และมีค่านิยมทางสังคมว่าชายมีอำนาจเหนือกว่าหญิง ดังคำกล่าวที่ว่า “ผู้หญิงเป็นควายผู้ชายเป็นคน” แม้แต่กฎหมายเองก็ได้รับรองสถานภาพที่เหนือกว่าของผู้ชายไว้ ในกฎหมายพระไอยการทาสมาตรา 1 บัญญัติว่า “ถ้าพ่อและพ่อแม่นำเงินเอาซื้อลูกเมียเข้าคนใส่กรรมกรรมชาย ท่านว่าเป็นสิทธิ์แม้ว่าเจ้าสินบอาก็มิได้บอกก็ดีแก่ตัวเรือนเบี้ย ซึ่งมีชื่ออยู่ในกรรมกรรมนั้นท่านว่าเป็นสิทธิ์ได้โดยกระบิลเมืองท่านเหตุว่าเจ้าพ่อแม่นำเงินนั้นเป็นอิสราภาพ” นอกจากนี้กฎหมายยังให้สิทธิ์สามีมีอำนาจโดยศักรรยาเพื่อเป็นการอบรมสั่งสอนได้ตามกฎหมายลักษณะพ่อแม่บพที่ 60 บัญญัติว่า “สามีภรรยาอยู่ด้วยกันภริยาที่มีความผิด สามีจะปราบปรามโดยศักรรยาจะเอาโทษแก่สามีนั้นมิได้ ถ้าภริยาคำว่าหาบเข้าแก่สามี

ให้ภริยาเอาเข้าตอกคอกไม้ขอโทษแก่สามีจึงจะควร” (วัชรินทร์ ปัจเจกวิญญูสกุล และคณะ, 2545, หน้า 78-79)

บทบัญญัติดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงวัฒนธรรมและจารีตประเพณีของสังคมไทยในอดีต เป็นความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างชายหญิง ที่ผู้ชายมีอำนาจเหนือกว่าผู้หญิง

ความรุนแรงที่ผู้หญิงได้รับจากคู่ครองของตนเอง (intimate partner) ส่วนใหญ่เป็นความรุนแรงที่เกิดขึ้นภายในบ้าน (domestic violence) โดยที่ผู้หญิงถูกสามีหรืออดีตสามีหรือคู่รักทำทารุณกรรม ซึ่งมีรูปแบบหลากหลายตั้งแต่การทำร้ายร่างกาย ได้แก่ การต่อย ตะบองตี ด้วยวัตถุ กระแทบทำให้บาดเจ็บด้วยวิธีการต่างๆ และการฆ่าให้ตาย การทำร้ายทางเพศ ในรูปแบบต่างๆ เช่น การข่มขืน บังคับให้ร่วมเพศในท่าที่ผู้หญิงไม่เต็มใจ เป็นต้น จนถึงการทำร้ายทางจิตใจ ไม่ว่าจะเป็นการบีบคั้นทางจิตใจ การด่าทอ ข่มขู่จะทำร้าย การกักขัง การบีบบังคับทางเศรษฐกิจ และสังคม การปฏิเสธที่จะให้ความช่วยเหลือทางการเงิน การดูถูกเหยียดหยาม (กฤตยา อาชวนิจกุล และคณะ, 2546, หน้า 5) รวมถึงการถูกทอดทิ้งให้อยู่คนเดียว ถูกละเลยไม่รับผิดชอบก็ถือว่าเป็นการกระทำรุนแรงต่อผู้หญิงเช่นกัน

ในสังคมไทยยังได้กำหนดบทบาททางเพศของชายหญิงและความคาดหวังต่อความสัมพันธ์ของชายหญิงในครอบครัวไว้ว่า ครอบครัวจะสมบูรณ์และดีได้ ถ้ามีผู้ชายเป็นผู้นำครอบครัว ผู้หญิงจะต้องทำหน้าที่ปรนนิบัติเชื่อฟังสามีและเป็นผู้ตามที่ดี ดังนั้น เมื่อเกิดปัญหาใดๆ ขึ้นภายในครอบครัว ไม่ว่าจะเป็นเรื่องที่รุนแรงมากน้อยเพียงใดก็ตาม ผู้หญิงก็ต้องอดทนอยู่เป็นครอบครัวต่อไป ไม่ควรหย่าร้าง ต้องอดทนเพื่อลูกและยังเชื่อว่าหญิงม่ายจะไม่สามารถเลี้ยงดูลูกได้โดยลำพังอีกด้วย ส่งผลให้ผู้หญิงที่มีสามีหรือแต่งงานแล้ว จะต้องยอมอดทนทุกอย่างเพื่อรักษาสถานภาพของครอบครัวที่ดีที่สังคมได้วางเอาไว้ จึงนำไปสู่ความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่ทำให้ผู้ชายมีอำนาจเหนือกว่าผู้หญิง และทำให้ผู้ชายคิดว่าตนจะกระทำการใดๆ ต่อผู้หญิงซึ่งเป็นภรรยาอย่างไรก็ได้ แต่อย่างไรก็ดี ในท้ายที่สุดเมื่อเหตุการณ์มาถึงทางตัน ภรรยาที่ถูกกระทำรุนแรงอาจหาทางออกโดยใช้วิธีการฆ่าตัวตายหรือการฆ่าสามีของตนเพื่อให้หลุดพ้นไปจากปัญหาเหล่านี้ได้

จากการรวบรวมสถิติความรุนแรงในครอบครัวที่ปรากฏเป็นข่าวในหนังสือพิมพ์รายวันใน ปี 2548 พบการ

ฆ่ากันของบุคคลในครอบครัว 369 กรณี หรือร้อยละ 62 ซึ่งเป็นที่น่าสนใจว่าเป็นกรณีที่ภรรยาหาทางออกจากการถูกสามีกระทำรุนแรงโดยการใช้ความตายมาแก้ปัญหาคือ โดยคิดเป็นกรณีภรรยาฆ่าตัวตาย 38 กรณี และภรรยาฆ่าสามี 28 กรณี (สถิติความรุนแรงในครอบครัวพ่วงเท่าตัว, 2549) ทั้งนี้การที่ภรรยาตัดสินใจฆ่าสามีของตนเองนั้น มักจะมีสาเหตุมาจากภรรยาเป็นผู้ถูกทำร้ายทางด้านร่างกายและจิตใจมาก่อนด้วยความจำเป็นที่ภรรยาจะต้องอดทนต่อการถูกกระทำรุนแรง ส่งผลให้เกิดความกดดันทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ ซึ่งนับเป็นสาเหตุสำคัญในการตัดสินใจของภรรยาที่จำต้องกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อป้องกันตนเองให้หลุดพ้นจากสภาพของการที่ไม่ต้องถูกทำร้ายอีกต่อไป และเมื่อภรรยาตัดสินใจแก้ปัญหาคือการทำร้ายร่างกายหรือฆ่าสามีของตนเองไปแล้ว ภรรยาผู้กระทำความผิดก็จะต้องได้รับโทษทางอาญาตามกฎหมาย ซึ่งภรรยาอาจอ้างเหตุชกเว้นโทษหรือเหตุผลโทษตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 68 และมาตรา 72 มาใช้ได้ ดังเช่นคดีในประเทศแคนาดา ศาลฎีกาเคยตัดสินไว้ในคดี R.V. Lavallee (1 S.C.R. 852, 55 C.C.C. (3d) 97, 1990) ว่าภรรยาที่ต้องซื้อหาว่าทำร้ายหรือฆ่าสามีของตนเองนั้นสามารถที่จะยกข้อต่อสู้ว่าเป็นการป้องกันตนเองจากการถูกทำร้ายได้ ถึงแม้ว่าในขณะที่นั้นจะไม่มีเหตุฉุกเฉินก็ตาม แต่ถ้าหากสภาวะทางด้านจิตใจของภรรยาอยู่ในสภาพของความกลัวอย่างมีเหตุผลว่าเธออาจจะถูกฆ่าหรืออาจถูกทำร้ายอย่างรุนแรงได้ โดยจะต้องมีพยานผู้เชี่ยวชาญทางด้านสุขภาพจิตมาให้ความเห็นเกี่ยวกับการตัดสินใจของภรรยาว่าการกระทำเช่นนั้นจะมีเหตุผลในสถานการณ์และสภาพแวดล้อมประกอบกับปัจจัยสัมพันธ์ที่ทำให้เกิดการทำร้ายขึ้นด้วย (จิตฤดี วีระเวสส์, 2543, หน้า 223-232)

ด้วยเหตุนี้ จึงทำการศึกษาถึงสาเหตุหรือมูลเหตุชักจูงใจที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของภรรยาที่ตัดสินใจแก้ปัญหาคือความรุนแรงในครอบครัวโดยใช้วิธีการฆ่าสามีของตนเองเป็นการศึกษากรณีภรรยาฆ่าสามีจากคำพิพากษาศาลฎีกาตั้งแต่ปีพ.ศ. 2478-2548 จำนวนทั้งสิ้น 12 ฎีกา ซึ่งเป็นการใช้ความรุนแรงระหว่างภรรยาและสามี ทั้งที่จดทะเบียนสมรสและไม่ได้จดทะเบียนสมรส โดยภรรยาเป็นผู้ใช้ความรุนแรงก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ตายซึ่งเป็นสามี ซึ่งเป็น

กรณีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 288 บัญญัติว่า “ผู้ใดฆ่าผู้อื่น ต้องระวางโทษประหารชีวิต จำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุกตั้งแต่สิบห้าปีถึงยี่สิบปี” และข้ออ้างตามกฎหมายที่ภรรยายกขึ้นเป็นข้อต่อสู้เพื่อยกเว้นความผิดชกเว้นโทษ หรือลดโทษตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 68, มาตรา 65 และมาตรา 72 เพื่อให้ทราบถึงมุมมองของกระบวนการยุติธรรมต่อปัญหาความรุนแรงในครอบครัวและคำพิพากษาของศาลที่ลงโทษ บทลงโทษของศาลต่อภรรยาที่ฆ่าสามี

1. สาเหตุหรือมูลเหตุชักจูงใจที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของภรรยาที่ตัดสินใจแก้ปัญหาคือความรุนแรงในครอบครัวโดยใช้วิธีการฆ่าสามี

จากการวิเคราะห์คำพิพากษาศาลฎีกาตั้งแต่ปีพ.ศ. 2478-2548 จำนวนทั้งสิ้น 12 ฎีกา พบกรณีที่ภรรยาตัดสินใจแก้ปัญหาคือความรุนแรงในครอบครัวโดยใช้วิธีการฆ่าสามี ซึ่งสามารถสรุปสาเหตุการตัดสินใจฆ่าสามีได้ 3 กรณีดังต่อไปนี้

1.1 การตัดสินใจฆ่าสามีอันมีสาเหตุมาจากภรรยาถูกทำร้ายร่างกายก่อน

จากคำพิพากษาศาลฎีกาจำนวน 7 ฎีกา ได้แก่ ฎีกาที่ 21/2534, 2072/2532, 138/2532, 1579/2529, 2280/2527, 1320/2503 และ 436/2478 พบว่า ภรรยาถูกสามีทำร้ายร่างกายโดยการตบตี, ชกต่อย, บีบคอ, เตะ รวมไปถึงการใช้อาวุธทำร้าย เช่น ใช้ไม้ตี เป็นต้น ภรรยาจึงต้องใช้อาวุธที่ใกล้ตัว เช่น มีดโต้, มีดพร้า และปืน เข้าต่อสู้เพื่อจะ让自己หลุดพ้นจากการทำร้ายของสามี อันส่งผลให้สามีได้รับอันตรายจากอาวุธนั้นจนถึงแก่ความตาย

1.2 การตัดสินใจฆ่าสามีอันมีสาเหตุมาจากภรรยาถูกทำร้ายจิตใจก่อน

จากคำพิพากษาศาลฎีกาจำนวน 3 ฎีกา ได้แก่ ฎีกาที่ 6988/2542, 6671/2531, และ 2394/2526 พบว่า สามีทำร้ายจิตใจภรรยาโดยการมีความสัมพันธ์กับหญิงอื่น และจะมีการแต่งงานกับหญิงอื่น รวมถึงการคำภรรยาและไล่ภรรยาออกจากบ้าน ซึ่งเมื่อภรรยาถูกทำร้ายจิตใจ สิ่งที่ภรรยาจะทำได้ ก็คือ การแก้แค้นสามีโดยการใช้อาวุธเข้าทำร้ายสามี

1.3 การตัดสินใจฆ่าสามีอันมีสาเหตุมาจากภรรยาและสามีทะเลาะเบาะแว้งกันเป็นประจำ

จากคำพิพากษาศาลฎีกาจำนวน 2 ฎีกา ได้แก่ ฎีกาที่ 2402/2522, 1427/2511 พบว่าภรรยาและสามีทะเลาะเบาะแว้งกันเป็นประจำ ซึ่งภรรยาเองไม่สามารถแก้ไขปัญหามารยาทและกันอยู่เป็นประจำได้ ดังนั้นเมื่อไม่มีวิธีแก้ปัญหาก็คิดว่าตนเป็นทุกข์ได้ ภรรยาจึงแก้ไขปัญหานี้โดยการฆ่าสามีซึ่งตนคิดว่าเป็นตัวปัญหาให้ตายจากไป การตัดสินใจฆ่าสามีของภรณานั้น สามารถวิเคราะห์การใช้ความรุนแรงต่อคู่สมรสตามแนวการวิเคราะห์เชิงสังคมวิทยา (Sociological Approach) ของ Gelles and Loseke, 1993 (ภาสรี เอี่ยมพิน, 2548, หน้า 20-21) ได้ว่าโครงสร้างของสังคมไทยมีอิทธิพลต่อการเกิดความรุนแรงต่อคู่สมรส ซึ่งเป็นผลมาจากสภาพสังคมไทยที่ยกย่องให้ชายมีอำนาจ (patriarchal) ดังนั้น สามีจึงมีความคิดว่าตนเป็นหัวหน้าครอบครัวและมีอำนาจเหนือทุกคนในบ้าน โดยเฉพาะมีอำนาจเหนือภรรยาและบุตรด้วยเหตุนี้ สามีจึงมักจะแสดงอำนาจบาตรใหญ่โดยการข่มภรรยาให้อยู่ภายใต้อำนาจ และใช้กำลังทำร้ายร่างกายภรรยาเพื่อให้ภรรยากลัวและทำตัวให้อยู่ในโอวาท และการแสดงความใหญ่โตของชายไทยอีกประการหนึ่งคือการไปมีความสัมพันธ์ฉันชู้สาวกับหญิงอื่น ซึ่งมาจากค่านิยมที่ว่าผู้ชายมีภรรยาหลายคนจะถือว่าเก่งกาจสามารถมาก การกระทำดังกล่าวของสามีต่อภรรยาถือได้ว่าเป็นรูปแบบหนึ่งในการกระทำความรุนแรงต่อภรรยาไม่ว่าจะเป็นความรุนแรงต่อร่างกายหรือจิตใจ ซึ่งถือเป็นปัญหาความรุนแรงในครอบครัวอย่างหนึ่ง

การที่สามีทำร้ายร่างกายและจิตใจของภรรยาดังที่กล่าวมาในข้างต้น ถือเป็นการใช้ความรุนแรงในครอบครัว ซึ่งสามารถอธิบายรูปแบบการทำร้ายภรรยาหรือการใช้อำนาจบังคับและควบคุมภรรยาที่เรียกว่า Power and Control Wheel โดย E. Pence and M. Paymar, 1993 (บุศรินทร์ คล่องพญาบาล, 2542, หน้า 20-21) แสดงให้เห็นถึงความเชื่อมโยงระหว่างการกระทำความรุนแรงและการใช้การบังคับในรูปแบบต่างๆ กันที่จัดว่าเป็นการกระทำความรุนแรงระหว่างสามีและภรรยาได้ตามวงล้อของการใช้อำนาจและการควบคุมได้ดังต่อไปนี้

1. การบีบบังคับทางอารมณ์ เช่น ฎีกาที่ 6671/2531 สามีดำโคตรพ่อโคตรแม่ภรรยาว่า ภรรยาเป็นกะหรืบุคคลผู้ต่ำต้อย ขาดจน ไ่ภรรยาออกจากบ้าน, ฎีกาที่ 6988/2542 และฎีกาที่ 2394/2526 สามีไปมีความสัมพันธ์

ฉันชู้สาวกับหญิงอื่น

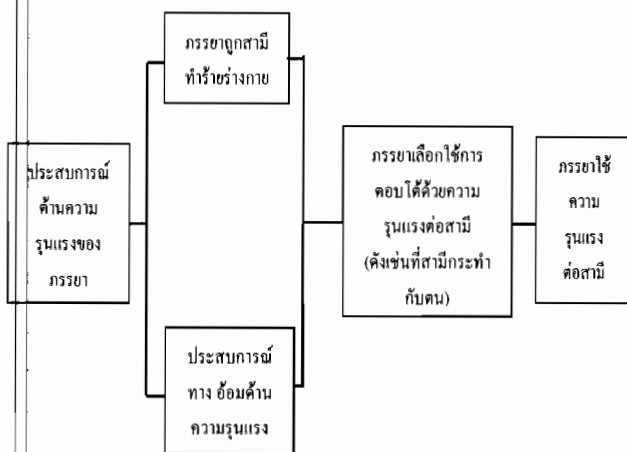
2. สามีควบคุมการดำเนินชีวิตไม่ว่าจะเป็นการห้ามภรรยาทำในสิ่งที่อยากทำหรือบังคับให้ทำในสิ่งที่ไม่อยากจะทำ เช่น ฎีกาที่ 2280/2527 สามีห้ามมิให้ภรรยาออกไปเยี่ยมมารดา

3. สามีกล่าวโทษภรรยาว่าเป็นต้นเหตุของความขัดแย้ง เมื่อมีการทพดีก็โทษว่าเป็นความผิดของภรรยา ไม่แสดงความวิตกกังวลต่อเหตุการณ์ต่างๆ ที่ตนเป็นผู้ก่อขึ้น เช่น ฎีกา ที่ 2072/2532 สามีขอเงินภรรยาไปซื้อสุรา ภรรยาไม่ให้ จึง บิบบคอ, ฎีกาที่ 138/2532 สามีจะนำบุตรไปอยู่กับภรรยาใหม่ เมื่อภรรยาไม่ยินยอมจึงคบตี

การกระทำความรุนแรงดังกล่าวของสามีต่อภรรยาเป็นการทำให้ภรรยาจำต้องอดทนอยู่กับพฤติกรรมของสามีที่กระทำความรุนแรงทั้งต่อร่างกายและจิตใจของตนเรื่อยมาแต่อย่างไรก็ดี การที่ภรรยาจำต้องอดทนอยู่กับสามี ภรรยาต้องอาศัยการปรับตัวให้เข้ากับสภาพปัญหานั้นให้ได้ เพื่อให้ตนสามารถอยู่ในสถานการณ์นั้นๆ ได้อย่างปกติสุข ซึ่งสามารถอธิบายได้ตามทฤษฎีการปรับตัว (adjustment) ของ Coleman and Hammen, 1974 (มนทกานต์ เชื้อมชิต, 2545, หน้า 31-32) ว่าถ้าภรรยาต่อสู้กับปัญหาที่พบนั้นอย่างสร้างสรรค์ โดยต่อสู้เพื่อเอาชนะอุปสรรคที่ขวางกั้น เช่น การพยายามใช้เหตุผลและปรับความเข้าใจกับสามี, การดูแลเอาใจใส่ดูแลสามีและบุตรยิ่งขึ้น ครอบครัวอาจจะอยู่ร่วมกันต่อไปได้ แต่ถ้าภรรยาเลือกใช้วิธีการถอนตัวออกไป (withdrawal) หรือการนิ่งเฉย (apathy) เช่น การแยกกลับไปอยู่กับบิดามารดาของตนเอง, การใช้ธรรมะเข้าข่มใจ ฯลฯ ก็อาจจะเป็นการแก้ไขปัญหอย่างสันติวิธีอีกวิธีหนึ่ง แต่อย่างไรก็ดี ถ้าภรรยาเลือกใช้วิธีการสู้แบบทำลาย โดยการระบายอารมณ์หรือการแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวต่อตนเองหรือต่อบุคคลอื่นในการแก้ไขปัญหความรุนแรงในครอบครัว สิ่งที่เกิดขึ้นตามมาก็คือปัญหา “อาชญากรรม” ซึ่งผู้ตกเป็นเหยื่อของอาชญากรรมในครั้งนี้ก็คงจะเป็น “สามีผู้ก่อความรุนแรงในครอบครัว” นั่นเอง

ในกรณีที่ภรรยาเลือกใช้วิธีการสู้แบบทำลายโดยการตอบโต้สามีด้วยความรุนแรงเช่นกันนั้น สามารถนำทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมมาอธิบายการใช้ความรุนแรงของภรรยาในการตอบโต้สามีว่า ภรรยาเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ความรุนแรงทางตรงในฐานะเป็นผู้ถูกกระทำความรุนแรงจากสามี

(ในบางกรณีภรรยาอาจจะเป็นผู้มีประสบการณ์ทางอ้อมในฐานะผู้สังเกตการณ์ความรุนแรงตั้งแต่วัยเด็ก) ดังนั้น เมื่อเกิดความขัดแย้งในครอบครัวขึ้นระหว่างสามีภรรยา ภรรยาก็จะเลียนแบบพฤติกรรมโดยใช้ความรุนแรงเป็นวิธีการในการแก้ไขปัญหามาจากสามี ดังนั้นจากทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมสามารถสร้างกรอบความคิดในการใช้ความรุนแรงต่อคู่สมรสได้ดังนี้

2. การยกข้อต่อสู้ของภรรยาตามประมวลกฎหมายอาญาเพื่อนำมาใช้เป็นเหตุยกเว้นความผิด เหตุยกเว้นโทษ หรือเหตุลดโทษ

กฎหมายอาญา คือ กฎหมายที่บัญญัติว่า การกระทำหรือไม่กระทำการอย่างใดเป็นความผิด และกำหนดโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดไว้ด้วย และยังหมายความรวมถึงกฎหมายที่บัญญัติว่าการกระทำอย่างใดจะถูกใช้บังคับวิธีการเพื่อความปลอดภัยด้วย เช่น ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 46 ซึ่งบัญญัติวางมาตรการในการเรียกประกันทัณฑ์บนแก่ผู้ที่ยังไม่ได้กระทำความผิด แต่มีเหตุอันควรเชื่อว่าจะก่อเหตุร้ายให้เกิดอันตรายแก่บุคคลหรือทรัพย์สินของผู้อื่นได้ด้วย (เกียรติจิกร วัจนะสวัสดิ์, 2542, หน้า 1)

เมื่อมีการกระทำความผิดทางอาญาขึ้น ในการพิจารณาว่าบุคคลจะต้องรับผิดในทางอาญาหรือไม่นั้น ประการแรก ต้องพิจารณาว่าการกระทำของบุคคลนั้นครบองค์ประกอบที่กฎหมายบัญญัติไว้หรือไม่ กล่าวคือ

1. มีการกระทำ
2. การกระทำนั้นครบองค์ประกอบภายนอกของความผิด
3. การกระทำนั้นครบองค์ประกอบภายในของความผิด
4. ความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผล

หากการกระทำครบองค์ประกอบที่กฎหมายบัญญัติแล้ว ถือว่าผู้กระทำความผิดอาญา แต่บุคคลนั้นจะต้องรับโทษในทางอาญาหรือไม่ ก็ต้องพิจารณาต่อไปว่าการกระทำนั้นมีกฎหมายยกเว้นความผิดไว้หรือไม่ เช่น เป็นการกระทำความผิดโดยป้องกันตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 68 ถ้าการกระทำนั้นไม่มีกฎหมายยกเว้นความผิดก็ต้องพิจารณาต่อไปว่าการกระทำนั้นมีกฎหมายยกเว้นโทษไว้หรือไม่ เช่น เป็นการกระทำความผิดของคนวิกลจริตตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 65, เป็นการกระทำความผิดของผู้มีเมามาตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 66, เป็นการกระทำความผิดของเด็กอายุไม่เกิน 7 ปี และไม่เกิน 14 ปี ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 73 และมาตรา 74 หากไม่มีกฎหมายยกเว้นโทษ ก็หมายความว่าบุคคลนั้นจะต้องรับผิดในทางอาญา แต่ต้องพิจารณาต่อไปว่าการกระทำนั้นมิเหตุลดโทษหรือไม่ ถ้ามีเหตุลดโทษศาลก็อาจใช้ดุลยพินิจลดโทษให้ เช่น การกระทำความผิดเพราะบันดาลโทสะ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 76 และหากโทษที่ได้รับเป็นโทษจำคุกไม่เกิน 2 ปี ศาลก็อาจใช้ดุลยพินิจรอลงอาญาได้ ถ้าเข้าหลักเกณฑ์ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 56 ซึ่งบัญญัติไว้ว่า “ผู้ใดกระทำความผิดซึ่งมีโทษจำคุก และในคดีนั้นศาลจะลงโทษจำคุกไม่เกินสามปี ถ้าไม่ปรากฏว่าผู้กระทำความผิดนั้นได้รับโทษจำคุกมาก่อน หรือปรากฏว่าได้รับโทษจำคุกมาก่อน แต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท หรือความผิดลหุโทษ เมื่อศาลได้คำนึงถึงอายุ ประวัติ ความประพฤติ สติปัญญา การศึกษาอบรม สุขภาพ ภาวะแห่งจิต นิสัย อาชีพ และสิ่งแวดล้อมของผู้กระทำความผิด หรือสภาพความผิด หรือเหตุอันอันควรปรานีแล้ว เห็นเป็นการสมควร ศาลจะพิพากษาว่าผู้กระทำความผิดนั้นมีความผิดแต่รอกำหนดโทษ หรือกำหนดโทษแต่รอกำหนดโทษไว้แล้วปล่อยตัวไป เพื่อให้โอกาสผู้กระทำความผิดนั้นกลับตัวภายในระยะเวลาที่ศาลจะได้กำหนด แต่ต้องไม่เกินห้าปี นับแต่วันที่ศาลพิพากษา โฉ่จะกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุมความประพฤติของผู้กระทำความผิดด้วยหรือไม่ก็ได้”

ดังนั้น เมื่อภรรยาทำให้สามีถึงแก่ความตายถือว่าการกระทำของภรรยาเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาแล้ว เพราะว่าได้กระทำครบองค์ประกอบที่กฎหมายบัญญัติไว้ ดังนั้นคือ ภรรยาเป็นผู้กระทำ สามีเป็นผู้ถูกระทำ ภรรยามีเจตนาฆ่าสามี และสามีถึงแก่ความตาย

แต่กรรยาจะต้องรับโทษในทางอาญาหรือไม่นั้น ต้องพิจารณาต่อไปว่าการกระทำนั้นมีกฎหมายยกเว้นความผิด, ยกเว้นโทษหรือลดโทษไว้หรือไม่ ซึ่งกรรยาสามารถชี้ยกเป็นข้อต่อสู้ในชั้นศาลได้ เพื่อจะได้รับการยกเว้นความผิด, ยกเว้นโทษหรือลดโทษได้ต่อไป

จากการวิเคราะห์คำพิพากษาศาลฎีกาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2478 – 2548 จำนวนทั้งสิ้น 12 ฎีกา พบว่ากรรยาซึ่งเป็นจำเลยให้การปฏิเสธว่าไม่ได้กระทำความผิดฐานฆ่าผู้อื่นตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 288 จำนวน 5 ฎีกา ได้แก่ ฎีกาที่ 6988/2542, 21/2534, 138/2532, 1427/2511, 1320/2503 และจากการศึกษาคำพิพากษาศาลฎีกาพบว่า กรรยาซึ่งเป็นจำเลยได้ยกข้อต่อสู้ตามประมวลกฎหมายอาญา เพื่อนำมาใช้เป็นเหตุยกเว้นความผิด เหตุยกเว้นโทษหรือเหตุลดโทษ ซึ่งสามารถแยกพิจารณาได้ 3 กรณีดังต่อไปนี้

2.1 กรรยาซึ่งเป็นจำเลยให้การรับสารภาพและต่อสู้ว่ากระทำไปเพื่อป้องกันตนเอง อันเป็นเหตุยกเว้นความผิด จำนวน 4 ฎีกา ได้แก่ ฎีกาที่ 2072/2532, 6671/2531, 1579/2529, 436/2478 ซึ่งเป็นการกระทำความผิดโดยป้องกันตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 68 บัญญัติว่า “ผู้ใดจำเป็นต้องกระทำการใดเพื่อป้องกันสิทธิของตนหรือของผู้อื่น ให้พ้นภัยอันตรายซึ่งเกิดจากการประทุษร้ายอันละเมิดต่อกฎหมาย และเป็นภัยอันตรายที่ใกล้จะถึง ถ้าได้กระทำพอสมควรแก่เหตุ การกระทำนั้นเป็นการป้องกันโดยชอบด้วยกฎหมาย ผู้นั้นไม่มีความผิด” โดยมีหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้

1. มีภัยอันตรายซึ่งเกิดจากการประทุษร้ายอันละเมิดต่อกฎหมาย
2. ภัยอันตรายนั้นใกล้จะถึง
3. ผู้กระทำจำเป็นต้องกระทำเพื่อป้องกันสิทธิของตน หรือของผู้อื่นให้พ้นจากภัยอันตรายนั้น
4. การกระทำโดยป้องกันสิทธินั้นไม่เกินขอบเขต

2.2 กรรยาซึ่งเป็นจำเลยให้การรับสารภาพและต่อสู้ว่ากระทำไปขณะวิกลจริต อันเป็นเหตุยกเว้นโทษ จำนวน 1 ฎีกา ได้แก่ ฎีกาที่ 2402/2522 ซึ่งเป็นการกระทำความผิดของคนวิกลจริตตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 65 บัญญัติว่า “ผู้ใดกระทำความผิด ในขณะไม่สามารถรู้ผิดชอบหรือไม่สามารถบังคับตนเองได้ เพราะมีจิตบกพร่อง โรคจิต หรือจิตฟั่นเฟือน ผู้นั้นไม่ต้องรับโทษสำหรับความผิดนั้น” โดยมี

หลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้

1. มีการกระทำ
2. ได้กระทำการอันกฎหมายบัญญัติว่าเป็นความผิด
3. ในขณะไม่สามารถรู้ผิดชอบหรือไม่สามารถบังคับตนเองได้
4. เพราะมีจิตบกพร่อง โรคจิต หรือจิตฟั่นเฟือน

2.3 กรรยาซึ่งเป็นจำเลยให้การรับสารภาพ และต่อสู้ว่ากระทำไปบันดาลโทสะ อันเป็นเหตุลดโทษ จำนวน 2 ฎีกา ได้แก่ ฎีกาที่ 2280/2527, 2394/2526 ซึ่งเป็นการกระทำความผิดโดยบันดาลโทสะตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 72 บัญญัติว่า “ผู้ใดบันดาลโทสะ โดยถูกข่มเหงอย่างร้ายแรงด้วยเหตุอันไม่เป็นธรรม จึงกระทำความผิดต่อผู้ข่มเหงในขณะนั้น ศาลจะลดโทษผู้นั้นน้อยกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นเพียงใดก็ได้” โดยมีหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้

1. ถูกข่มเหงอย่างร้ายแรงด้วยเหตุอันไม่เป็นธรรม
2. การที่ถูกข่มเหงเช่นนั้นเป็นเหตุให้ผู้กระทำบันดาลโทสะ
3. ผู้กระทำได้กระทำความผิดต่อผู้ถูกข่มเหงในขณะบันดาลโทสะ

3. การพิพากษาลงโทษกรรยาผู้ฆ่าสามีและเหตุผลประกอบการพิพากษา

การพิพากษาคดี หมายถึง การที่ศาลตัดสินว่าจำเลยมีความผิดหรือไม่มีความผิด และถ้าจำเลยมีความผิดศาลจะต้องกำหนดโทษต่อไปด้วย ดังนั้น การพิพากษาคดีจึงประกอบด้วยสาระสำคัญ 2 ประการ ได้แก่ การวินิจฉัยความผิด และการกำหนดโทษ ซึ่งในการกำหนดโทษนั้น ผู้พิพากษาจะต้องใช้ดุลยพินิจกำหนดโทษให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ เช่น ความผิดฐานฆ่าผู้อื่นตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 288 กำหนดโทษไว้หลายประเภท ได้แก่ ประหารชีวิต จำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุกตั้งแต่สิบห้าปีถึงยี่สิบปี โดยผู้พิพากษาจะต้องใช้ดุลยพินิจเลือกรูปแบบหรือวิธีการลงโทษที่เหมาะสมเองว่า ควรจะลงโทษผู้กระทำความผิดในความผิดที่เกิดขึ้นด้วยวิธีการอย่างไรและควรใช้โทษ

ประเภทใด เพื่อให้มีความเหมาะสมกับความผิดและตัวผู้กระทำความผิด โดยปัจจัยสำคัญที่จะต้องคำนึงถึงเพื่อนำมาเป็นเงื่อนไขช่วยประกอบในการใช้ดุลยพินิจกำหนดโทษ คือ ข้อเท็จจริงแห่งคดี และหลักทฤษฎีซึ่งต้องพิจารณา กำหนดโทษให้เหมาะสมกับทฤษฎีอาชญาวิทยาและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การลงโทษทางอาญาด้วย เช่น ทฤษฎีการลงโทษเพื่อทดแทน ทฤษฎีการลงโทษเพื่อป้องกัน หรือทฤษฎีการลงโทษเพื่อปรับปรุงแก้ไขฟื้นฟู (อุทิศ สุภาพ, 2545, หน้า 4-6)

จากคำพิพากษาฎีกาทั้ง 12 ฎีกา พบว่า ศาลฎีกาพิพากษาว่า จำเลยผู้ซึ่งเป็นภรรยาฆ่าสามีมีความผิดฐานฆ่าผู้อื่นตายโดยเจตนาตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 288 ซึ่งต้องระวางโทษประหารชีวิต จำคุกตลอดชีวิตหรือจำคุกตั้งแต่สิบห้าปีถึงยี่สิบปี เนื่องจากจำเลยผู้ซึ่งเป็นภรรยาฆ่าสามี กระทำครอบครองประกอบความผิดตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ ส่วนในการกำหนดโทษศาลต้องใช้ดุลยพินิจในการลงโทษ ซึ่งจากการศึกษาพบว่า มีเพียงฎีกาที่ 1427/2511 ฎีกาเดียวเท่านั้นที่ศาลพิพากษาลงโทษจำเลยในความผิดฐานฆ่าผู้อื่นตายโดยเจตนา โดยไม่มีเหตุยกเว้นความผิด, เหตุยกเว้นโทษ หรือเหตุผลโทษแต่อย่างใด และพิพากษาลงโทษจำคุกจำเลยถึง 12 ปี เพราะจำเลยผู้ซึ่งเป็นภรรยาได้ใช้ขวานฟันสามีในขณะที่นอนหลับอยู่เป็นบาดแผลถึง 16 แห่ง จากการพิจารณาคำพิพากษาอื่นๆ อีก 11 ฎีกาพบว่า ศาลพิพากษาลงโทษจำเลยผู้ซึ่งเป็นภรรยาฆ่าสามี โดยอาศัยเหตุยกเว้นความผิดและเหตุผลโทษมาประกอบการพิพากษาในการลงโทษจำเลย ซึ่งสามารถแยกพิจารณาได้ 4 กรณีดังต่อไปนี้

3.1 ศาลพิพากษาว่าจำเลยมีความผิดฐานฆ่าผู้อื่นตายโดยเจตนา แต่เป็นการป้องกันพอสสมควรแก่เหตุตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 68 จำนวน 1 ฎีกา ได้แก่ ฎีกาที่ 436/2478 สามีและภรรยาแยกกันอยู่หลายเดือนแล้วผู้ตายถืออำนาจเข้าไปจุดคร่าจำเลยโดยพลการ ภรรยาสะบัดหลดูวิ่งหนีไปสามียังขึ้นไล่ตามอีก ภรรยาจึงชักมีดออกกวัดแกว่งเพื่อป้องกันมิให้สามีจุด สามียังขึ้นวิ่งเข้าไปอีก จึงถูกมีดที่กำลังกวัดแกว่งอยู่ถึงแก่ความตายดังนี้เป็นการป้องกันพอสสมควร

3.2 ศาลพิพากษาว่าจำเลยมีความผิดฐานฆ่าผู้อื่นตายโดยเจตนา แต่เป็นการกระทำโดยบันดาลโทสะตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 72 จำเลยถูกข่มเหงอย่างร้ายแรงด้วยเหตุอันไม่เป็นธรรม จำนวน 6 ฎีกา ได้แก่ ฎีกา

ที่ 6988/2542, 21/2534, 138/2532, 6671/2531, 2280/2527, 2394/2526

3.3 ศาลพิพากษาว่าจำเลยมีความผิดฐานฆ่าผู้อื่นตายโดยเจตนา แต่เป็นการป้องกันเกินสมควรแก่เหตุตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 69 บัญญัติว่า “ในการป้องกันการพอสสมควรแก่เหตุ นั้น ถ้าผู้กระทำได้กระทำไปเกินสมควรแก่เหตุหรือเกินกว่ากรณีแห่งความจำเป็น หรือเกินกว่ากรณีแห่งการจำต้องกระทำเพื่อป้องกัน ศาลจะลงโทษน้อยกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นเพียงใดก็ได้ แต่ถ้าวการกระทำนั้นเกิดขึ้นจากความตื่นเต้น ความตกใจ หรือความกลัว ศาลจะไม่ลงโทษผู้กระทำก็ได้” จำนวน 3 ฎีกา ได้แก่ ฎีกาที่ 2072/2532, 1579/2529, 1320/2503

3.4 ศาลพิพากษาว่าจำเลยมีความผิดฐานฆ่าผู้อื่นตายโดยเจตนา แต่มีเหตุบรรเทาโทษตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 78 บัญญัติว่า “เมื่อปรากฏว่ามีเหตุบรรเทาโทษไม่ว่าจะได้มีการเพิ่มหรือการลดโทษตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ หรือกฎหมายอื่นแล้วหรือไม่ ถ้าศาลเห็นสมควรจะลดโทษไม่เกินกึ่งหนึ่งของโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดนั้นก็ได้ เหตุบรรเทาโทษนั้น ได้แก่ผู้กระทำความผิดเป็นผู้โศกเศร้าเบาปัญญา ตกอยู่ในความทุกข์อย่างสาหัส มีคุณความดีมาแต่ก่อน รู้สึกความผิดและพยายามบรรเทาผลร้ายแห่งความผิดนั้น ลู่แก่โทษต่อเจ้าพนักงาน หรือให้ความรู้แก่ศาลอันเป็นประโยชน์แก่การพิจารณา หรือเหตุอื่นที่ศาลเห็นว่ามิใช่ลักษณะทำนองเดียวกัน” จำนวน 4 ฎีกา ได้แก่ ฎีกาที่ 6988/2542, 21/2534, 6671/2531, 2402/2522

นอกจากกรณีที่ศาลพิพากษาลงโทษจำเลยผู้ซึ่งเป็นภรรยาฆ่าสามี โดยอาศัยเหตุยกเว้นความผิดและเหตุผลโทษมาประกอบการพิจารณาในการลงโทษจำเลยตามที่กล่าวมาในข้างต้นแล้วก็มีกรณีที่ศาลพิพากษาว่าจำเลยมีความผิดฐานฆ่าผู้อื่นตายโดยเจตนา แต่ศาลสั่งรอกการลงโทษจำคุกตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 56 บัญญัติว่า “ผู้ใดกระทำความผิดซึ่งมีโทษจำคุก และในคดีนั้นศาลจะลงโทษจำคุกไม่เกินสามปี ถ้าไม่ปรากฏว่าผู้นั้นได้รับโทษจำคุกมาก่อน หรือปรากฏว่าได้รับโทษจำคุกมาก่อนแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท หรือความผิดลหุโทษ เมื่อศาลได้คำนึงถึงอายุ ประวัติ ความประพฤติ สติปัญญา การศึกษาอบรม สุขภาพ ภาวะแห่งจิต นิสัย อาชีพและสิ่งแวดล้อมของผู้นั้น หรือสภาพความผิด หรือเหตุอันอันควรปรานีแล้ว เห็นเป็นการสมควร ศาลจะพิพากษาว่าผู้นั้นมี

ความผิดแต่รอการกำหนดโทษไว้ หรือกำหนดโทษแต่รอการลงโทษไว้ แล้วปล่อยตัวไป เพื่อให้โอกาสผู้นั้นกลับตัวภายในระยะเวลาที่ศาลจะได้นำกำหนด แต่ต้องไม่เกินห้าปีนับแต่วันที่ศาลพิพากษา โดยจะกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุมความประพฤติของผู้นั้นด้วยหรือไม่ก็ได้”

มีคำพิพากษาฎีกาว่าจำเลยมีความผิดฐานฆ่าผู้อื่นตายโดยเจตนา แต่ศาลสั่งรอการลงโทษจำคุกตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 56 จำนวน 3 ฎีกา ได้แก่ ฎีกาที่ 138/2532 ซึ่งศาลให้เหตุผลประกอบการพิจารณาโดยคำนึงถึงความเป็นหญิงของจำเลยว่า “ศาลพิพากษาลงโทษจำคุก 2 ปี จำเลยเป็นหญิง มีบุตรซึ่งเป็นผู้เยาว์ที่จะต้องอุปการะเลี้ยงดูถึง 2 คน ทั้งไม่ปรากฏว่าเคยต้องโทษจำคุกมาก่อน เมื่อได้คำนึงถึงพฤติการณ์แห่งคดีที่ได้ความว่า ผู้ตายเป็นฝ่ายประพฤตินั้นไม่ชอบ เพราะนอกจากจะละทิ้งจำเลยไปมีภรรยาใหม่แล้ว ยังจะนำบุตรของจำเลยไปอยู่กับภรรยาใหม่อีกเช่นนี้ จึงสมควรให้โอกาสแก่จำเลยได้กลับตัว โทษจำคุกจึงให้รอไว้ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 56 มีกำหนด 3 ปี”

ฎีกาที่ 1579/2529 ศาลให้เหตุผลประกอบการพิจารณาพิพากษาว่า “แม้จำเลยกับผู้ตายจะเป็นสามีภรรยากัน ผู้ตายก็ไม่มีอำนาจอันชอบธรรมที่จะทำร้ายจำเลย” ศาลพิพากษาลงโทษจำคุก 2 ปี เมื่อพิเคราะห์พฤติการณ์แห่งคดีประกอบกับไม่ปรากฏว่าจำเลยได้รับโทษจำคุกมาก่อน จึงให้รอการลงโทษจำเลยไว้มีกำหนด 1 ปี ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 56 ฎีกาที่ 2394/2526 ศาลให้เหตุผลประกอบการพิจารณาพิพากษาว่า “การที่จำเลยเห็นผู้ตายกับผู้หญิงนอนเปลือยกายกันอยู่ในห้องสองต่อสอง ... ตามพฤติการณ์ดังกล่าวย่อมก่อให้เกิดกระทบกระเทือนจิตใจของจำเลยผู้เป็นภรรยาอย่างมาก การที่จำเลยใช้อาวุธปืนยิงผู้ตายในขณะนั้น เชื่อว่าจำเลยได้กระทำลงไปด้วยอารมณ์หึงหวงและโกรธแค้นควบคุมสติไม่ได้ และได้กระทำไปในขณะที่ยังไม่สามารถควบคุมสติและระงับอารมณ์โกรธได้ ถือได้ว่าจำเลยถูกข่มเหงทางด้านจิตใจด้วยเหตุอันไม่เป็นธรรมแล้ว” ศาลพิพากษาลงโทษจำคุก 2 ปี และให้รอการลงโทษจำเลยไว้มีกำหนด 5 ปี ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 56

สรุปได้ว่า จากการศึกษาคำพิพากษาฎีกาทั้ง 12 ฎีกาพบว่า ศาลฎีกาพิพากษาว่าจำเลยผู้ซึ่งเป็นภรรยาฆ่า

สามีมีความผิดฐานฆ่าผู้อื่นตายโดยเจตนาตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 288 ซึ่งมีเพียงฎีกาเดียวเท่านั้นคือ ฎีกาที่ 1427/2511 ที่ศาลพิพากษาลงโทษจำเลยในความผิดฐานฆ่าผู้อื่นตายโดยเจตนา และพิพากษาลงโทษจำคุกจำเลย 12 ปี แต่ในคำพิพากษาอื่นๆ อีก 11 ฎีกา ศาลพิพากษาลงโทษจำเลยผู้ซึ่งเป็นภรรยาฆ่าสามี โดยอาศัยเหตุยกเว้นความผิดและเหตุผลโทษมาประกอบการพิพากษาในการลงโทษจำเลยและจำนวน 3 ฎีกาในจำนวน 11 ฎีกานั้น ศาลพิพากษาลงโทษจำคุกจำเลย และให้รอการลงโทษจำเลยไว้ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 56 จากเหตุผลประกอบการพิพากษาของศาลพบว่า ศาลได้ให้ความสำคัญกับความเป็นหญิงและความเป็นมารดา และยังให้ความสำคัญคุ้มครองหญิงจากการถูกทำร้ายทางร่างกายและจิตใจจากสามีพอสมควร โดยศาลได้อาศัยเหตุยกเว้นความผิดและเหตุผลโทษมาประกอบใช้เป็นเหตุผลในการพิพากษาลงโทษจำเลยด้วย

บทวิเคราะห์

1. สถานภาพของผู้หญิงไทยจะถูกกำหนดให้เปลี่ยนแปลงไปทันทีหลังจากที่แต่งงานแล้ว (ไม่ว่าหญิงนั้นจะจดทะเบียนสมรสตามกฎหมายหรือไม่ก็ตาม) จากสถานภาพโสดกลายเป็นผู้หญิงที่มีสามีแล้ว โดยผู้หญิงที่มีสามีแล้วจะถูกกำหนดบทบาทให้เป็นทั้งภรรยาและมารดาที่ต้องทำหน้าที่ดูแลเอาใจใส่คนภายในครอบครัวเป็นหลัก และจากการที่สังคมไทยยึดถือระบบชายเป็นใหญ่ (patriarchal) จึงส่งผลให้ผู้หญิงซึ่งมีบทบาทเป็นทั้งภรรยาและมารดามักจะถูกเอารัดเอาเปรียบหรือถูกกระทำรุนแรงทั้งทางร่างกายและจิตใจจากสามีของตนเองอยู่เสมอ

2. ศาลฎีกาได้ให้เหตุผลประกอบการใช้ดุลยพินิจในการกำหนดโทษในคำพิพากษา โดยมีแนวคิดสตรีนิยม (feminist) แฝงปรากฏอยู่ในคำพิพากษาดังกล่าว โดยศาลได้ให้ความสำคัญกับความเป็นหญิงซึ่งเป็นภรรยาและความเป็นมารดาอยู่ โดยมองจากสภาพสังคมที่ผู้ชายมีอำนาจทางสังคมและวัฒนธรรมที่เหนือกว่าหญิง จึงส่งผลให้สามีมักจะกระทำความรุนแรงต่อภรรยาของตนเพื่อแสดงถึงอำนาจเหนือกว่าภรรยา ดังนั้น ศาลจึงมองว่าการที่ภรรยาแก้ไขปัญหาคือความรุนแรงในครอบครัวโดยใช้วิธีการฆ่าสามีนั้น มีสาเหตุมาจากการที่ภรรยาถูกทำร้ายทั้งทางร่างกายและจิตใจก่อนด้วยเหตุนี้ ศาลจึงใช้ดุลยพินิจกำหนดโทษโดยรอการลงโทษ

จำคุก และนำเหตุยกเว้นความผิด เหตุลดโทษ มาประกอบใช้เป็นเหตุผลในการพิพากษาลงโทษจำเลยซึ่งเป็นภรรยา เพื่อที่ภรรยาผู้มาสามีจะไม่ต้องรับโทษหรือได้รับโทษน้อยลง

3. ผู้กระทำความผิดโดยบันดาลโทสะอันเนื่องมาจากถูกข่มเหงอย่างร้ายแรงด้วยเหตุอันไม่เป็นธรรม ซึ่งเป็นเหตุลดโทษตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 72 นั้น ในการกำหนดโทษจำเลยส่วนใหญ่จะเป็นการกระทำความผิดครั้งแรก และศาลจะลดโทษให้โดยมีข้อเท็จจริงปรากฏในสำนวนว่า จำเลยถูกข่มเหงอย่างร้ายแรงด้วยเหตุอันไม่เป็นธรรม หรือผู้เสียหายมีส่วนในการก่อเหตุมากจนจำเลยต้องกระทำความผิดลงไป

4. การกำหนดโทษของศาล ศาลจะมีความปราณีกับจำเลย ในกรณีที่จำเลยรับสารภาพ หรือให้การเป็นประโยชน์แก่การพิจารณา โดยศาลจะยกเหตุบรรเทาโทษประมวลกฎหมายอาญามาตรา 78 ขึ้นมา เพื่อลดโทษที่จะลงแก่จำเลย

5. ศาลพิพากษาลงโทษจำคุกจำเลยผู้ซึ่งเป็นภรรยา มาสามีโดยเฉลี่ยไม่เกิน 5 ปี ซึ่งเป็นโทษที่ต่ำกว่าที่กฎหมายกำหนด โดยศาลนำข้อเท็จจริงแห่งคดีและหลักทฤษฎีมาประกอบในการใช้ดุลยพินิจกำหนดโทษและพิจารณากำหนดโทษให้เหมาะสมกับทฤษฎีอาชญาวิทยาและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การลงโทษทางอาญาตามทฤษฎีการลงโทษ เพื่อปรับปรุงแก้ไขฟื้นฟู

ข้อเสนอแนะ

1. การกำหนดโทษส่วนใหญ่ศาลยึดถือข้อเท็จจริงที่ปรากฏอยู่ในสำนวนคดี ทำให้การกำหนดโทษอาจจะไม่เหมาะสมกับตัวผู้กระทำความผิด ดังนั้นศาลจึงควรที่จะกำหนดให้มีการสืบเสาะประวัติหรือภูมิหลังของจำเลยก่อน เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับข้อเท็จจริงแห่งคดีอย่างเพียงพอ อันจะทำให้การลงโทษมีความเหมาะสมและเกิดประสิทธิภาพต่อการปรับปรุงแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด ทั้งยังเป็นการ

ข่มขู่ป้องกันการกระทำความผิดซ้ำ ซึ่งเป็นไปตามหลักการของทฤษฎีการบังคับใช้กฎหมาย

2. การกำหนดโทษของศาลจะอาศัย “บัญชีระดับอัตราโทษ” หรือที่เรียกกันทั่วไปว่า “ชั้ต็อก” เป็นหลัก ซึ่งเป็นการกำหนดโทษตามบัญชีที่ศาลกำหนดไว้ แต่ไม่ได้กำหนดโทษให้เหมาะสมกับตัวผู้กระทำความผิดเป็นรายบุคคลไป ดังนั้น ในการกำหนดโทษควรจะทำให้ความสำคัญกับตัวผู้กระทำความผิดและภูมิหลังของผู้กระทำความผิดมากยิ่งขึ้น

3. การยกข้อต่อสู้กรณีที่ภรรยา มาสามีในต่างประเทศเช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา, ประเทศแคนาดา ฯลฯ นั้น ภรรยาสามารถยกข้อต่อสู้เรื่อง “ป้องกัน” ได้ แม้ว่าจะในขณะนั้นจะไม่มีภัยอันตรายต่อชีวิตร่างกายของภรรยาก็ตาม โดยพิจารณาจากความเห็นของพยานผู้เชี่ยวชาญทางด้านสุขภาพจิตว่า ในขณะที่กระทำความผิด ภรรยามีสภาวะทางด้านจิตใจที่ตกอยู่ในสภาวะความหวาดกลัวอย่างมีเหตุผลว่า เธออาจจะถูกฆ่าหรืออาจถูกทำร้ายอย่างรุนแรงจากสามี ซึ่งเรียกว่า “Battered Women Syndrome” ขึ้นเป็นข้อต่อสู้เพื่อยกเว้นความผิดได้

4. กรณีภรรยา มาสามีถือเป็นอาชญากรรมในครอบครัว ซึ่งเป็นปัญหาความรุนแรงในครอบครัวประเภทหนึ่ง ซึ่งไม่ว่าหญิงซึ่ง มาสามีของตนเองนั้นจะถูกจำคุกหรือรอลงโทษไว้ก็ตาม หญิงผู้นั้นควรจะได้รับ การเยียวยา รักษาบาดแผลทางใจ โดยการบำบัดรักษาฟื้นฟูสภาพจิตใจ ซึ่งผู้ศึกษาเห็นว่าบาดแผลทางกายอาจจะรักษาได้แต่บาดแผลทางใจที่เกิดขึ้นภายในครอบครัวนี้ ระหว่างบิดามารดาและบุตร รวมทั้งญาติของทั้งสองฝ่าย คงจะเป็นบาดแผลเรื้อรังที่ยากจะรักษาให้หายได้ และผู้รับกรรมจากความรุนแรงในครอบครัวครั้งนี้มากที่สุด ก็คงจะไม่ใชใครอื่นนอกจาก “บุตรผู้น่าสงสาร” ที่ต้องรับรู้และทนอยู่กับสภาพที่ว่า “แม่เป็นคนฆ่าพ่อ”

เอกสารอ้างอิง

- กฤตยา อาชวนิจกุล และคณะ. (2546). ความรุนแรงในชีวิตคู่กับสุขภาพผู้หญิง. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ..
- เกียรติจักร วัจนะสวัสดิ์. (2542). คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาค 1 (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- จิตฤดี วีระเวสส์. (2543, กันยายน). ความรุนแรงภายในครอบครัว. วารสารทบทวนคดี, 3(56), 223-232.
- นวลจันทร์ ทศนชัยกุล. (2545). อาชญากรรม (การป้องกัน: การควบคุม). กรุงเทพฯ: พรทิพย์การพิมพ์.
- บุศรินทร์ คล่องพยาบาล. (2542). ความรุนแรงในครอบครัว: ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการถูกทำร้ายของภรรยาในเขต
อำเภอเมือง จังหวัดสระแก้ว. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (สาธารณสุข). กรุงเทพฯ: คณะวิทยาศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ปัญญาธิ ไซตคุต. (2541). การใช้ความรุนแรงต่อคู่สมรส. วิทยานิพนธ์สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาบัณฑิต (สังคมวิทยา).
กรุงเทพฯ: คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พรชัย ชันดี และคณะ. (2543). ทฤษฎี และงานวิจัยทางอาชญาวิทยา. กรุงเทพฯ: มุกเน็ท.
- ภาสุรี เอี่ยมทิม. (2548). ทศนะของคู่สมรสในชุมชนเมืองต่อแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาความรุนแรงใน
ครอบครัว. วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารและนโยบายสวัสดิการสังคม). กรุงเทพฯ:
คณะสังคมสงเคราะห์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- มนทกานต์ เชื้อมจิต. (2545). สตรีกับการถูกทำให้เป็นเหยื่อในหนังสือพิมพ์และชีวิตหลังผ่านพ้น. วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตร
มหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ: คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธณชัย คงสกลธ์ และคณะ. (2548). โครงการรณรงค์ลดปัญหาความรุนแรงในครอบครัว. (รายงานการวิจัย).
กรุงเทพฯ: ม.ป.พ..
- ธณชัย คงสกลธ์ และคณะ. (2548). การศึกษาปัญหาความรุนแรงในครอบครัวในชุมชนรอบโรงพยาบาลรามธิบดี 7 ชุมชน.
(รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ: ม.ป.พ..
- ลัคนันท์ เจริญพงศ์. (2544). ปรัชญาภาวะสตรี FEMINISM (Philosophy of women). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- วัชรินทร์ ปิยะกิจวิญญูสกุล และคณะ. (2546). การประเมินกระบวนการยุติธรรมในการคุ้มครองสวัสดิภาพบุคคลที่ได้รับ
ความรุนแรงในครอบครัว. (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ: ม.ป.พ..
- วารุณี ฐิริสินสิทธิ์. (2545). สตรีนิยม ขบวนการและแนวคิดทางสังคมแห่งศตวรรษที่ 20. กรุงเทพฯ: คบไฟ.
- สุดสงวน สุธีสร. (2546). อาชญาวิทยาและงานสังคมสงเคราะห์. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- โสภา ชูพิกุลชัย ขีปิลมันน์. (2548). อาชญากรรม: หนึ่งในวิกฤตสังคม. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์เสมอธรรม.
- อุทิศ สุภาพ. (2545). การนำปรัชญาอาชญาวิทยามาใช้ในการกำหนดโทษของศาลไทย: ศึกษาเฉพาะกรณีผู้กระทำความผิดที่เป็น
ผู้ร้ายและผู้กระทำความผิดโดยพลั้งพลาด. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. กรุงเทพฯ: คณะสังคมศาสตร์และ
มนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สถิติความรุนแรงในครอบครัวพุ่งเท่าตัว. (2549, 1 พฤษภาคม). ข่าวสด. ค้นเมื่อ 20 สิงหาคม 2550,
จาก <http://www.backtohome.org>.

